

TOIMITUKSELTA

Politikoikaa kotona!

Occupy-valtausliikkeen yksivuotispäivä nostatti syksyllä (itse)pohdiskelun aallon. Kirjan *Occupy Everything. Anarchists in the Occupy Movement 2009–2011* (LBC Books, 2012) toimittanut aktivistinimerkki Aragorn! kertasi välitilinpäätöstä muistuttavassa blogimerkinnässään liikkeen läksyjä: poliisin vastustamisen merkitys, suuren yleisön vähäinen kiinnostus politiikasta, dekolonisaatio ja konsensusmenettelystä luopuminen päätöksenteossa¹.

Lukuun ottamatta huomiota politiikan nihkeästä inostavuudesta opit tuntuvat suomalaisesta näkökulmasta kaukaisilta. Erityisen omalaatuinen on kysymys dekolonisaatiosta. Osassa pohjoisamerikkalaisia leirejä termi *occupy* herätti vastenmielisyyttä, koska sana viittaa myös siihen, miten kaikki valtaukset ovat aina jo alkuperäiskansoilta vallatuilla alueilla. Kysymykseksi nousikin, pitäisikö valtauksen sijaan puhua valtauksen tai kolonisaation purkamisesta. Ainakin Havaijilla liike kutsuu itseään nimellä *deoccupy*, ja keskusteluja nimenmuutoksesta on käyty monin paikoin niin Yhdysvalloissa kuin Kanadassakin.

Yhdysvalloissa alkuperäisväestöön kuuluu vain murto-osa siitä 99 prosentista, jota valtausliike kutsuu mukaan toimintaan. Toisaalta alkuperäisväestöä vaivaavat syrjäytyminen ja kurjat elinolot, joten liikkeen peräänkuuluttamalle oikeudemukaisuudelle olisi tarvetta. Lokakuussa edesmennyt intiaaniaktivisti Russell Means² luetteli BBC:lle tammikuussa antamassaan haastattelussa kovia tosiasioita³. Lakotoiden mailla köyhyys on pahempaa kuin missään länsimaissa, ja työttömyysprosentti yli 80. Elinajanodote on alhaisempi kuin Haitissa: miehillä 47 ja naisilla 52 vuotta. Kaiken reservaatin maan omistaa 22 perhettä, joista suurin osa on ei-intiaaneja.

Pitäisikö valtausliikkeen sitten ottaa alkuperäiskansat erityisesti huomioon? Vaikka päätös koskee suoraan suhteellisen harvalukuista joukkoa, rakenteellisesti kysymys dekolonisaatiosta kertoo paljon. Lähtökohtaisesti valtausliike haluaa mukaan kaikki epäoikeudenmukaisuudesta kärsineet, niin että uusi politiikka ja yhteiselo saadaan alun alkaen rakennettua kestäväälle pohjalle. Vääryyksiä kokevat monet, ja vääryyden syyt ovat moninaiset. Yksittäisen ryhmän olojen paraneminen ei välttämättä auta muita; esimerkiksi afroamerikkalaisen väestön asema on kohentunut merkittävästi ja huomattavan nopeasti (symbolina Obaman presidenttiys), mutta alkuperäisasukkaiden tilanne pysyy edelleen tukalana. Valtausliike pyrkii ylittämään pirstaleisen identiteettipolitiikan heikkoudet, kuten ylitiöoptimistinen ja yli-inklusiivinen iskulause 99% sekä työläs suoran demokratian menetelmä osoittavat. Näistä syistä tiukkaa poliittista ohjelmaa – valtausliikkeen omaa “vaatimuslistaa” – ja universalistista politiikkaa kannattavan tulisi olla huolissaan *occupy*-termin ikävistä sävyistä.

Russell Means sanoi saman asian toteamalla, ettei Yhdysvaltojen ulkopoliitikasta tule oikeudenmukaista ja tasapainoista ennen kuin intiaanikysymys käsitellään. Yksittäisen vähemmistön asema voi olla yleisesti oireellinen muutenkin kuin merkityksessä “kukaan ei pelastu ennen kuin kaikki pelastuvat”. Muisteltuaan mantereenlaajuisia kapitalismin ja kommunismin vastaisia kamppailujaan Means jätti henkisen testamenttinsa: ”Pysykää kotona ja parantakaa maailmaa siellä, kunnes se on tasapainossa.”

Jotain samansävyistä on tapahtunut valtausliikkeissä. Esimerkiksi Espanjassa ja Iso-Britanniassa jatkuvat torikokoukset on monin paikoin lopetettu ja poliittinen työ on siirretty kaupunginosien ja kylien neuvonpitoihin tai taajaan paikkaa vaihtaviin valtauksiin. Yhdysvalloissa ajoittain rajutkin poliisitoimet ovat saaneet liikkeen hakemaan pysyviä leirejä parempia toimintamuotoja. Samoin Suomessa toiminta etsii omanlaista muotoaan eri kaupungeissa. Occupy-brändi on saamassa paikallisia värejä.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 <http://aragorn.anarchyplanet.org/2012/09/07/four-lessons-from-occupy/>
- 2 Meansin ajatuksia on aiemmin suomennettu tämän lehden sivuilla, ks. Russell Means, Eurooppalainen logiikka. *niin & näin* 3/06, 10.
- 3 <http://www.republicoflakotah.com/2012/bbcs-interview-russell-means/>

Konservatiivi, liberaali, sosialisti

Suomen poliittinen kartta on viime vuosina piirretty nelikentän muotoon. Edellisissä eduskuntavaaleissa ja syksyn kunnallisvaaleissa media ryhmitteli ehdokkaat ja puolueet äänestäjien iloksi, opiksi ja hyödyksi koordinaatistoon¹. Tuttuun tapaan pystyakselilla puntarissa oli ehdokkaan arvoliberaalius ja arvokonservatiivisuus. Vaaka-akselilla mitattiin puolestaan talouspoliittisten näkemysten vasemmistolaisuutta ja oikeistolaisuutta.

Luokittelu on käyttökelpoinen ja havainnollinen, mutta se kaipaa rinnalleen tulkinta-avaimen. Pitäähän ehdokkaat kaiken kohtuullisuuden nimissä saattaa myös filosofiselle, käsitteelliselle ja aatehistorialliselle kartalle. Äänestyspäätöksen vaakakuppiin nostettakoon siis myös periaatteelliset kysymykset siitä, miten ehdokas suhtautuu vapauteen, valtion rooliin ja yhteiskunnan muuttamiseen.

Ranskan vallankumouksen lapsia kun ollaan, on syytä lähteä liikkeelle liberalismiin, konservatismiin ja sosialismin kolmikannasta. Suuntimoita ideologisen kentän jäsentelyyn tarjoaa muutama vuosi sitten edes-

mennyt puolalainen filosofi ja aatehistorioitsija Leszek Kołakowski (1927–2009), joka kirjoitti 1976–1978 monumentaalisen marxismin historian *Glówny nurty marksizmu*. Nuoresta puoluekommunistista kasvoi stalinismin kriitikko ja kristinuskon kulttuurihistorian punnitsija. Kolakowski puhuu siis ideologioista kokemuksen syvällä rintaäänellä. Mukaillaan hänen *credoansa*² perinteisten poliittisten näkökantojen perustavista piirteistä uskomus uskomukselta:

Konservatiivi uskoo kokemuksen todistusvoimaan. Instituutiot ovat muovautuneet ajan saatossa ja kestäneet historian puristuksessa, joten ne tuskin ovat tyystin ihmislunnon vastaisia. Ei ole myöskään takeita siitä, että perinteiden tai vallitsevien käytänteiden purkaminen johtaisi pikemmin hyvään kuin pahaan. Lisäksi parannuksilla on aina hintansa, joten täydellistä vapautta ja tasa-arvoa ei voi saavuttaa yhtä aikaa. Kuten nykyisin sanotaan: parempi pelata varman päälle – pessimisti ei pety.

Liberaali uskoo vapauteen. Valtio voi toimillaan taata esimerkiksi omaisuuden suojaan, toimeentulon hädän hetkellä, ilmaisen koulutuksen ja terveydenhuollon perusedellytykset. Mutta valtio turvaa ihmisten *vapauden* tekemättä mitään, sääteley kun tapahtuu aina vapauden kustannuksella. Yhteiskunta myös tarvitsee kilpailua, kannustimia ja luovuutta, tai sitä uhkaa taantuminen. Paremmin menestyvien tasapäästämisen sijaan pitää luoda vähempiosaisille mahdollisuus kohentaa asemiaan.

Sosialisti uskoo valtion takaamaan turvaan. Ihmisten (taloudellista) vapautta voidaan rajoittaa, vaikka se lisäisi byrokratiaa, kunhan se tehdään rehellisesti ja demokraattisesti ja kunhan liiallinen sääntely pidetään kurissa tarvittavin instituutioin. Vaikka täydellistä yhteiskuntaa ei ikinä muutoksilla saavutettaisi, vallitsevaa epäoikeudenmukaisuutta ja kaiken sortista oman edun tavoittelua ei tule hyväksyä saati oikeutta.

Kolakowskin varsinainen oivallus on, että edellä esitetyt uskomukset eivät välttämättä ole ristiriidassa keskenään. Toisin sanoen kunkin ideologian lähtökohdat voi intuitiivisesti hyväksyä – tai olla hyväksymättä – ja samalla asettaa tärkeysjärjestykseen.

Kolakowskin innoittamana vaalikoneisiin voitaisiin lisätä yksittäiskysymysten rinnalle aidosti ideologinen lakmustesti. Sillä yksinkertaisesti selvitettäisiin, mihin ohjenuoriin kukin ehdokas tunnustaa uskovansa ja millä painotuksilla. Vaadimme, että kansalle tarjoillaan ideologista kuluttajansuojaa jo europarlamenttivaaleissa 2014. Odotamme innolla, minkä sortin konservatiivi-liberaali-sosialisteja puoluekoneistojen pragmatisteista, teknokraateista ja reaalioliitikoista kuoriutuu.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 *Helsingin Sanomat* kokosi tutkimuksiensa datan ehdokkaiden vaalikonevastauksista. Ks. <http://www2.hs.fi/extrat/kotimaa/puoluekentta/>; <http://www.hs.fi/politiikka/HS+sijoitti+kuntavaalien+ehdokkaat+arvokartalle+mielipiteiden+mukaan/a1305606343277>.
- 2 Leszek Kołakowski, How to Be a Conservative-Liberal-Socialist. A Credo. Teoksessa *Modernity on Endless Trial*. The University of Chicago Press, Chicago 1997, 225–228.

Filosofian yhdistyskenttä elää

Feministinen filosofia on viime vuosikymmeninä saanut jalansijaa Suomessa. Ensimmäinen aihetta käsittelevä kotimainen teos, Lilli Alasen, Leila Haaparannan ja Terhi Lumpeen toimittama *Nainen, järki ja ihmisarvo. Esseitä filosofian klassikoiden naiskäsitteistä*, ilmestyi 1986 WSOY:n kustantamana, minkä jälkeen kirjoja, suomennoksia ja väitöksiä on kertynyt runsaasti. Kuluhan vuoden maaliskuussa tehtiin uusi aluevaltaus, kun Suomen nais- ja feministifilosofien yhdistys (NFY) perustettiin.

NFY:n puheenjohtaja Virpi Lehtinen ja varapuheenjohtaja Erika Ruonakoski kertaavat *Filosofia.fi*-verkkoportaalin blogissa yhdistyksen perustamiseen sysänneitä seikkoja. Suomalaisen feministisen filosofian merkitys tuntuu kansainvälisestä näkyvyydestä huolimatta laskeneen 1990-luvun kukoistuksen päivistä. Urallaan edenneillä naisfilosofeilla ei ole yhteistä keskusteluareenaa, ja naispuolisilta opiskelijoilta puuttuu esikuvia ja innostavaa kannustusta historiallisesti miesvaltaisella alalla.

”Yhdistyksen tarkoituksena on edistää naisten filosofian harjoittamista ja feminististä filosofiaa sekä parantaa nais- ja feministifilosofien asemaa”, perustamistiedotteessa linjataan.

Yhdistyksen toiminta on pyörähtänyt käyntiin Aristoteleen *Nikomakhoksen etiikan* lukupiirillä. Ensi vuoden elokuulle puuhataan ensimmäistä kansainvälistä konferenssia. Päämääränä on elvyttää nais- ja feministifilosofien yhteistyön muotoja.

NFY haluaa myös purkaa koulukuntien välisiä rajoitustoja. Lehtinen ja Ruonakoski toivottavat toimintaan tervetulleiksi kaikki, jotka jakavat yhdistyksen tavoitteet:

”Halusimme koota yhteen naisia mutta pitää samalla ovet auki niille, jotka kokevat päämäärämme omiksensa mutta eivät määrittele itseään naisiksi. Kaikki naisfilosofit eivät ole feministifilosofeja eivätkä kaikki feministifilosofit naisia.”

Lisää NFY:n puheenjohtajien mielteitä yhdistyksen perustamisen taustoista ja päämäärästä on luettavissa *Filosofia.fi*-verkkolokista: <http://www.filosofia.fi/node/6322>